

4. Opleiden voor de 21e eeuw

Het Nederlandse onderwijssysteem is amper aangepast aan de moderne tijd. Zowel qua de inhoud als qua hulpmiddelen wordt er op geen enkele wijze aansluiting met onze tijd geboden. Het is onthutsend om te moeten vaststellen dat je anno 1995 van school kan komen zonder te kunnen typen. En de ervaringen die de leerlingen met PC's opdoen, blijven zeer beperkt. Op lagere scholen en middelbare scholen is het aantal computers ten opzichte van het aantal leerlingen zo iets als 1 op 40. Op HBO-scholen en Universiteiten is de situatie wel beter, maar ook daar zien we dat een deel van de docenten digibeet is. Op basis van deze observaties zeg ik wel eens gekscherend dat het Nederlandse onderwijssysteem opleidt voor de arbeidsmarkt van de jaren '60.

Terwijl jongeren door televisie, videorecorders, spel- en personal computers thuis (vaak onbewust) opgeleid worden om interactief met audiovisueel materiaal om te gaan (kinderen kunnen al heel jong de essentiële handelingen verrichten om de tv te bedienen), doet men op school of de wereld nog vooral uit boeken en papier bestaat. Men geeft nog rustig 30 of meer leerlingen les met behulp van een bord en een krijtje. Alsof lezen de ultieme wijze is van kennisoverdracht.

De beste kans die een kind heeft om zich voor te bereiden op de toekomst, ligt thuis. Als pa en moe tenminste zo gek zijn om een PC beschikbaar te stellen aan de kinderen. Maar in zo'n 60 tot 70% van de gevallen vertrouwen de ouders de kinderen helaas volledig toe aan het verouderde onderwijssysteem.

Waarom kan een deel van de stof niet met audiovisuele hulpmiddelen worden onderwezen? Ik heb op de televisie meerdere populaire onderwijsseries gezien, waarbij basiskennis over bijvoorbeeld natuurkunde, aardrijkskunde, scheikunde en biologie zeer goed en illustratief werd overgedragen. Audiovisuele informatie-overdracht spreekt jongeren meer aan dan droge klassikale toespraken van een docent.

Waarom heeft een leerling van de basisschool geen rapportcijfer voor typen? Moet dat alleen aan het particulier initiatief worden overgelaten, net als het autorijden?

En waarom zou een leerling van 13 jaar niet moeten leren werken met een tekstverwerker, spreadsheet en Internet? Zijn dat geen belangrijkere vaardigheden dan een deel van de vakken die men nu krijgt? En waarom zouden we ook niet computergestuurde hulptechnieken gebruiken om bepaalde stof over te brengen, en via individuele technieken het niveau van de informatie en opdrachten aanpassen aan het niveau van de leerling?

Als het nu alleen een kwestie van geld was, dan zou ik het nog een beetje kunnen begrijpen. (Vermoedelijk zou dan vanuit het bedrijfsleven de mogelijkheid geboden kunnen worden om de problemen met hardware ruim op te lossen.). Maar er zijn velen in de onderwijswereld die datgene wat ik hierboven beschreven heb als waanzin of nieuwlichterij beschouwen. Dat zijn de mensen die zelf doorgaans weinig ervaring met PC's hebben. Die zelf graag lezen en opgegroeid zijn zonder televisie, en die zich niet kunnen verplaatsen in de jeugd van vandaag. Daardoor komt het dat op veel scholen PC's alleen gebruikt worden voor de administratie.

Ik vind dat het Nederlandse onderwijssysteem zich snel moet richten op de geschetste toekomstige ontwikkelingen. In het Digi Deltaplan zal ik dat nog ruim belichten. Maar als vader zou ik het zekere voor het onzekere nemen, en zorgen dat kinderen al jong (vanaf een jaar of acht) met computers in aanraking komen. Eerst met de spelcomputer, later met de Personal Computer. Belangrijk daarbij is dat er naast de spelletjes ook Nederlandstalige educatieve software wordt aangeschaft. Er zijn diverse programma's beschikbaar op het

terrein van rekenen, lezen en topografie. En als u een CD-ROM speler op het apparaat hebt, dan kunt u diverse educatieve CD-ROM's kopen zoals een encyclopedie en een woordenboek. Maar zorg er hoe dan ook voor dat een kind leert typen en ervaring met een computer opdoet.

De Californische overheid heeft samen met het bedrijfsleven alle 13000 scholen aldaar op Internet aangesloten, waardoor de scholieren de noodzakelijke ervaring al kunnen opdoen. Dat projekt wil men uitbreiden naar heel Amerika. British Telecom heeft een deal gemaakt met Tony Blair, de leider van de Labour-partij in Engeland, dat als Labour aan de macht komt, de regering samen met British Telecom een projekt zal starten om alle Engelse scholen op Internet aan te sluiten. Particulieren krijgen bovendien volgens dat plan de kans om tegen zeer aantrekkelijke tarieven de benodigde hardware aan te schaffen om zodoende van de elektronische snelweg gebruik te maken.

5. Politieke vernieuwing

In Nederland is de laatste tijd veel gesproken over politieke vernieuwing, maar tot nu toe is er op dat punt weinig gebeurd. Het Paarse kabinet kondigde onlangs aan het kiesstelsel te willen aanpassen en het correctieve referendum te willen introduceren. Tot dusverre zijn dergelijke initiatieven altijd snel gesmoord in het politieke proces. En het zou me niet verbazen als de voorgestelde vernieuwingen uiteindelijk worden ontkracht of zelfs geheel zullen sneuvelen. Opmerkelijk is in ieder geval dat onze politieke leiders op geen enkele wijze rekening houden met de ontwikkeling van de technologie.

De technologie kan de organisatie van de democratie veranderen. Tot dusverre stemden we eens in de vier jaar en moesten we vervolgens onze mond houden tot de volgende verkiezingen. Van origine komt de democratie uit Griekenland waar alle bewoners zeer regelmatig bij elkaar kwamen en op basis van hun stemverhouding uitspraken deden over concrete kwesties.

De nog steeds gehanteerde methode is geënt op de techniek van het eind van de vorige eeuw. Destijds was het moeilijk om de kiezers met enige frequentie te laten stemmen. Daarnaast was het voor de volksvertegenwoordigers ingewikkeld om in Den Haag te zijn en tegelijk goed contact te onderhouden met de achterban.

Tot nu toe wordt de computer slechts sporadisch gebruikt als hulpmiddel bij het kiezen van volksvertegenwoordigers. In 1994 gebeurde dat in Amstelveen voor het eerst en ik moest toen ik dat stembureau binnenkwam werkelijk erg lachen. Terwijl er normaal drie mensen achter de tafel in het stembureau zitten, waren er bij die verkiezingen vier personen aanwezig. Drie zoals gebruikelijk achter de tafel, en één achter de computer bij het stemhokje. Het enige voordeel was dat er na 19.00 uur niet handmatig geteld hoefde te worden en dat de uitslag dus sneller beschikbaar was. Maar die paar uur winst, dankzij een nieuwe computer en een extra persoon gedurende de gehele dag, kostte per saldo wel meer dan de oude methode.

De elektronische snelweg biedt voor de politiek heel veel mogelijkheden. E-mail verhoogt in de eerste plaats de toegankelijkheid van politici op grote schaal. Iedereen kan direct vragen stellen aan Tweede Kamerleden, ministers, gemeenteraadsleden, wethouders, commissarissen van de Koningin en alle andere hoogwaardigheidsbekleders en dezen kunnen die vragen snel en makkelijk beantwoorden. Ook kan het een methode zijn voor politieke partijen om de relatie met hun leden en achterban aan te trekken.

Als we er nu eens van uitgaan dat alle stemgerechtigden via de telefoon of een ander